

Warszawa, dnia 18 maja 2018 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW PACJENTA
DEPARTAMENT DO SPRAW ZDROWIA
PSYCHICZNEGO**

RzPP-DZP-WRII.420.26.2018

Pani

Hanna Machińska

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

Szanowna Pani Rzecznik,

W odpowiedzi na pismo z dnia 27 lutego 2018 roku, znak: IX.517.1702.2017.TRo, skierowane do Pani Magdaleny Głowackiej - Ludwiczak – Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego¹ (dalej: Rzecznik, pracownik Biura) w dniu 8 marca 2018 r. dotyczące funkcjonowania Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie (dalej: KOZZD, Ośrodek), uprzejmie proszę o przyjęcie poniższego.

**Ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi w Krajowym Ośrodku
Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie**

Ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do zadań pracowników Biura Rzecznika Praw Pacjenta pełniących funkcję Rzeczników Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego. Realizują oni swoje obowiązki w 132 szpitalach psychiatrycznych na terenie całej Polski. Zgodnie z dyspozycją § 6 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 stycznia 2006 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu działania Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego² Rzecznicy przedstawiają Rzecznikowi Praw Pacjenta okresowe informacje dotyczące przestrzegania praw pacjenta oraz działań podejmowanych w tym zakresie, nie rzadziej niż 2 razy w roku, a także w przypadku zażądania informacji przez Rzecznika Praw Pacjenta. Ze sprawozdania złożonego za rok 2017 r. wynika, że stopień przestrzegania praw pacjenta w KOZZD kształtuje się na podobnym poziomie jak w wielu

¹ Pracownik Biura Rzecznika Praw Pacjenta, zgodnie z art. 56 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2017 r., poz. 1318)

² Dz.U. Nr 16, poz. 126 z późn. zm.

innych szpitalach psychiatrycznych, nie wykazując tendencji negatywnych. Działania dotyczące zgłaszanych problemów, zarówno w przywołanym okresie sprawozdawczym, jak i w kolejnych tygodniach, były podejmowane niezwłocznie. Jako przykład można tutaj wskazać głódówkę rozpoczętą przez pacjentów w dniu 27 lutego 2018 roku. Była to ich odpowiedź na decyzję dyrektora Ośrodka o zaprzestaniu dokonywania zakupów przez terapeutów dla osób przebywających w KOZZD. Kierujący Ośrodkiem podjął taką decyzję po tym, jak po raz kolejny jeden z pacjentów w sposób bardzo wulgarny odniósł się do jednej z terapeutek realizującej zakupy. Pani Rzecznik omówiła tę sytuację z dyrektorem KOZZD. Wskutek tychże działań od dnia 12 marca br. do Ośrodka przyjeżdża sklepik obwoźny dla pacjentów zapewniający dostęp do 249 artykułów dostępnych na liście. Pacjenci mogą zamówić jednorazowo 14 artykułów, w tym np. 15 paczek paluszków, czy 20 batonów itd. Zamówienia pacjenci mogą składać do piątku do godziny 9.00, natomiast realizować w poniedziałki – KOZZD I, wtorki – KOZZD II, środy – KOZZD III. Podmiot obwoźny wjeżdża na teren Ośrodka w podane dni tygodnia ok. godz. 9.30. Pacjenci sami dokonują zakupów, a zaproponowane rozwiązanie przyjęli z dużym zadowoleniem.

TAK dla racjonalności w obszarze praw i obowiązków

Wskazać należy, że mimo uregulowania w akcie prawnym w randze ustawy praw pacjentów i zasad postępowania wobec nich, w wielu sytuacjach sposób działania został pozostawiony do decyzji osób je realizujących. Jako przykład z dziedziny psychiatrii można wskazać zapis art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, który daje pacjentowi przyjętemu na leczenie bez zgody prawo do bycia wypisanym ze szpitala psychiatrycznego. Jednak decyzję co do czasu realizacji tego prawa deleguje się na lekarza kierującego oddziałem, zastrzegając, że może ona być podjęta jedynie w przypadku, gdy ustały przewidziane w tejże ustawie przyczyny przyjęcia i pobytu tej osoby w szpitalu psychiatrycznym bez jej zgody. Możliwość reakcji adekwatnej do zachowań osób z zaburzeniami psychicznymi podkreślają też specjaliści z zakresu psychiatrii. Jeden z konsultantów wojewódzkich w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży zajął stanowisko wobec obowiązku zwalniania co 4 godziny pacjenta, wobec którego stosowany jest przymus bezpośredni. W piśmie kierowanym do Biura Rzecznika Praw Pacjenta wskazał, że w jego ocenie „urzędnicze traktowanie wymogu zwalniania pacjenta co 4 godziny jako niepodlegające modyfikacji w kontekście sytuacji i stanu klinicznego pacjenta, może być potencjalnie niebezpieczne dla samego pacjenta i sprzeczne jest z zasadami sztuki lekarskiej”. Dlatego też w kontekście proponowanego uregulowania praw i obowiązków pacjentów

KOZZD w ustawie, Rzecznik Praw Pacjenta stoi na stanowisku, że osobom tym należy się poszanowanie godności i humanitarne traktowanie. Mając jednakże na względzie występowanie sytuacji jak ta przywołana powyżej, gdy doszło do wulgarnego potraktowania jednej z terapeutek, uważam, że kierownik Ośrodka powinien mieć prawo do podejmowania doraźnych decyzji przyczyniających się do zgodnego z normami współżycia funkcjonowania jednostek i całej społeczności KOZZD, jak również zapewniających bezpieczne funkcjonowanie kierowanej przezeń instytucji, z jednoczesnym poszanowaniem dóbr osobistych pacjentów.

Zasada równego traktowania

Próba kreowania sytuacji osób przebywających w Ośrodku jako wymagających niestandardowych działań oraz szczególnego zainteresowania organów i instytucji państwa, wydaje się być krzywdząca dla całej rzeszy osób z zaburzeniami psychicznymi, które są hospitalizowane w innych podmiotach o profilu psychiatrycznym lub przebywają w miejscu zamieszkania. Jako przykład można tutaj wskazać małżeństwo 76 – letniego mężczyzny i jego o kilka lat starszej żony, przebywające w zakładzie opiekuńczo – leczniczym w Krakowie. Losem tych seniorów, schorowanych, samotnych ludzi próbowaliśmy zainteresować Rzecznika Praw Obywatelskich³. Wskutek braku stosownych uregulowań prawnych Ci starsi ludzie, którzy przeżyli wspólnie kilkadziesiąt lat, trafiwszy do tego samego zakładu opiekuńczo – leczniczego, zostali rozdzieleni do dwóch różnych budynków tylko dlatego, że były im udzielane świadczenia z dwóch różnych zakresów. Działalność Rzecznika Praw Obywatelskich ograniczyła się wówczas do wystąpienia do Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia i przekazania⁴ Rzecznikowi Praw Pacjenta stanowiska Prezesa Centrali NFZ, które w żaden sposób nie rozwiązywało dramatu tych dwojga starszych ludzi, zakończonego dopiero śmiercią jednego z nich. Wydaje się, że właśnie takie przypadki wymagają niestandardowego działania i zindywidualizowanego zainteresowania przez konstytucyjne organy państwa.

Przestrzeganie praw osób przebywających w Ośrodku w Gostyninie powinno pozostawać w stałym zainteresowaniu powołanych do tego osób i instytucji. Dlatego też dziękuję Pani Rzecznik i podległym Pani pracownikom za dotychczasowe działania podejmowane w tym zakresie. Wyrażam przekonanie, że działania inicjowane przez

³ Wystąpienie Rzecznika Praw Pacjenta do Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 26 lipca 2016 r, znak RzPP-WZP.420.59.2016.AJA

⁴ Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Rzecznika Praw Pacjenta z 17 marca 2017 r., znak: V.7010.2016.AA

Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Rzecznika Praw Pacjenta przyczynią się do poszanowania praw osób z zaburzeniami psychicznymi i będą przeciwdziałać ich wykluczeniu i stygmatyzacji.

Z wyrażeni Rzecznik

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Pacjenta

Grzegorz Saj
Dyrektor

Departament do spraw Zdrowia Psychicznego

Do wiadomości:

1. Pan Dariusz Poznański, Zastępca Dyrektora Departamentu Zdrowia Publicznego, Ministerstwo Zdrowia, ul. Miodowa 15, 00 – 952 Warszawa
 2. Pan Ryszard Wardeński, Dyrektor Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zaburzeniom Dysocjalnym, ul. Zalesie 1A, 09 – 500 Gostynin
-